

اختتامیه‌ای به وسعت میزبانی نخستین دانشگاه ایرانی

سمیه میرزایی

گزارشی از مراسم پایانی پانزدهمین جشنواره کتاب رشد

۸۰

شده است، حسن سلیقه‌ای است که بی‌شک حلاوت شرکت در چنین رویداد فرهنگی را دو چندان می‌کند.

مقابل سالن اختتامیه جشنواره، برای نخستین بار نمایشگاهی از ۶۵ منبع آموزشی غیرمکتوب برپا شده که ۵۰ تولیدکننده در برگزاری آن مشارکت داشته‌اند. در این نمایشگاه ۴۲ وسیله آموزشی، ۱۶ نرم‌افزار و ۷ فیلم آموزشی که پیش از این توسط دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی ارزیابی و مناسب شناخته شده‌اند، به نمایش گذاشته شده‌اند.

جمعی از مدعوین از نمایشگاه بازدید می‌کنند. در میان آن‌ها معلمان و مدیرانی هستند که به دقت به توضیحات تولیدکنندگان گوش می‌دهند تا منابع آموزشی مناسب رده سنی تحت تعلیم خود را در آن‌ها بیابند. برگزاری چنین نمایشگاهی از منابع آموزشی غیرمکتوب در حالی که هر روز زوایای جدیدی از اهمیت آموزش همراه با پرورش خلاقیت، روشن می‌شود، بسیار نیکوست. اهمیت به کارگیری منابع غیرمکتوب با تأکیدسند تحول بنیادین آموزش و پرورش بر جدا شدن از آموزش صرف محفوظات و به کارگیری

زنگ اختتامیه پانزدهمین جشنواره کتاب رشد، اینجا، در «مدرسه دارالفنون» نواخته می‌شود، جایی که می‌توان آن را نخستین دانشگاه ایرانی دانست. مکانی که پی‌اش با رویای بزرگمرد تاریخ معاصر ایران، امیرکبیر، طراحی شد. او دارالفنون را ساخت تا دانش آموخته‌هایش با اتکا به دانش خود، غبار فقر، بیماری و جهالت را از چهره این مرز و بوم بزدایند و آن را به توسعه رهنمون سازند.

امیرکبیر، دارالفنون را با رویای پیشرفت ایران ساخت. البته خودش چهار روز پیش از افتتاح آن عزل شد و ۱۳ روز بعد از افتتاح آن به قتل رسید، اما مدرسه‌ای که او سنگ بنایش را نهاد، ده‌ها سال بعد به حیات خود ادامه داد و آغازگر تربیت نسل‌هایی شد که برای اعتلای کشورشان از هیچ تلاشی فروگذار نکردند.

انتخاب دارالفنون برای اختتامیه جشنواره‌ای که نام آن به کتاب و کتاب‌خوانی آن هم برای کودکان و نوجوانان به منظور گسترش افق دیدشان برای یادگیری عمیق‌تر عجین

همه ناشران را تاجر مآب تلقی نکنند. ناشران بخش غیردولتی برای آموزش و پرورش رقیب نیستند. آن‌ها را رفیق راه و تکمیل کننده فعالیت می‌دانیم و در جشنواره رشد سعی می‌کنیم آن‌ها را معرفی و از آثار خوب حراست کنیم. این جشنواره ثابت کننده این ادعاست.»

محمدیان تصریح می‌کند: «می‌خواهیم روشی را تجربه کنیم که بر اساس آن، کتاب درسی را به زبان ساده و داستانی بنویسیم؛ هر چند می‌دانیم که برخی همکاران و خانواده‌ها مخالفاند و می‌گویند چگونه از کتاب داستان سؤال و تست در بیاوریم؟!»

او از مؤلفان می‌خواهد تا برنامه درسی ملی را مرجعی برای تولیدات فرهنگی قرار دهند و مفاهیم اجتماعی و فرهنگی را به زبان داستانی بیان کنند.

نیازسنجی واقعی از دانش‌آموزان

محمد ناصری، مدیر کل دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی و دبیر پانزدهمین جشنواره کتاب رشد، در سخنانی با اشاره به اقدامات انجام شده در حوزه سامان‌دهی منابع آموزشی می‌گوید: «راه‌اندازی سامانه‌ای برای سامان‌دهی منابع آموزشی که اکنون بیش از ۹۰۰ ناشر عضو آن هستند، برگزاری کارگاه‌های آموزشی در حوزه تولیدات استاندارد، برگزاری جلسات شورای سیاست‌گذاری با حضور ارگان‌های مرتبط و برگزاری جشنواره‌های کتاب رشد، از جمله اقدامات سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی طی سال‌های اخیر در حوزه سامان‌دهی منابع آموزشی بوده است.»

او با اشاره به اینکه اولین جشنواره کتاب‌های آموزشی-تربیتی رشد در سال ۱۳۷۹ برگزار شد و اکنون

روش‌های نو در آموزش، دوچندان می‌شود.

مراسم، راس ساعت با حضور جمع کثیری از فرهنگیان شامل مسئولان آموزش و پرورش، ناشران، معلمان و نامزدهای دریافت جایزه در گروه‌های ۳۰ گانه داوری آغاز می‌شود. حاضران کسانی هستند که در دغدغه پروراندن اندیشه در میان کودکان و نوجوانان این سرزمین، با **امیرکبیر** وجه اشتراک دارند.

گیتی خامنه، چهره نام آشنای برنامه‌های کودک در دهه‌های ۱۳۶۰ و ۱۳۷۰ اجرای مراسم را به عهده دارد. حضور او به منظور اجرای چنین رویدادی، ادامه همان حسن سلیقه‌ای است که پیشتر به آن اشاره شد. به رسم معمول چنین آیین‌هایی، پیش از اهدای جوایز به برگزیدگان، مسئولان برگزاری چند کلامی را با مهمانان صحبت می‌کنند.

مراقبت از هویت نشر

حجت‌الاسلام والمسلمین محی‌الدین بهرام محمدیان، رئیس سابق سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی پیش از هر سخنی، از اهمیت جشنواره در رشد فضای فرهنگی کشور می‌گوید و تأکید می‌کند: «ما امروز یک قدم نسبت به سال‌های گذشته جلوتر هستیم. در سال‌های قبل، دغدغه ما این بود که کتاب‌های آموزشی و کمک آموزشی را سامان دهیم و آن‌ها را برای استاندارد شدن تشویق کنیم. چنین کاری امروز اتفاق افتاده است و انتظار داریم بازار نشر به خودی خود آثار ضعیف را پالایش کند.»

وی ادامه می‌دهد: «مراقبت صنفی از هویت نشر، تکلیفی صنفی است و از ناشران می‌خواهیم که آن‌ها هم بر تولیدات نشر نظارت داشته باشند تا افکار عمومی با دیدن آثار ضعیف،

پانزدهمین دوره آن است، می‌گوید: «۲۸۰۰ کتاب از ۴۰۰ ناشر به این دوره از جشنواره راه یافت که ۱۲۷ اثر کاندیدای نهایی شدند. این آثار در ۳۰ گروه داوری که در هر گروه سه داور حضور داشت، مورد قضاوت قرار گرفتند و در نهایت ۱۰ اثر برگزیده و ۳۱ اثر تقدیری اعلام شدند.»

ناصری به توصیه‌های داوران به مؤلفان و ناشران اشاره می‌کند و ادامه می‌دهد: «داوران توصیه می‌کنند از تکرار روش‌های معمولی که سالیان سال در نشر کتاب وجود دارد، پرهیز کنید و نوآوری و خلاقیت‌ها را در تولید کتاب مدنظر قرار دهید. تولیدکنندگان کتاب باید فرایند برنامه‌درسی را بهتر از گذشته بشناسند. ضمن اینکه نیازسنجی واقعی از نیازهای واقعی دانش‌آموزان را در نظر بگیرند. چرا که برخی ناشران بر اساس سلیقه مؤلف، کتاب تولید می‌کنند.»

مدیرکل دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی، با بیان اینکه تألیف در همه حوزه‌ها مقدم بر ترجمه است، می‌افزاید: «بیشتر کتاب‌ها در برخی بخش‌ها ترجمه هستند که باید به سمت تألیف رفت.»

ناصری تأکید می‌کند: «مدیران تولید نشر لازم است بیش از پیش با رویکردهای آموزش و پرورش در حوزه نشر آشنا شوند که این رویکردها از طریق کارگاه‌های آموزشی در دسترس دست‌اندرکاران حوزه نشر قرار می‌گیرد.»

طلبة قصه‌گو

در ادامه، مستندی از طلبه‌ای قصه‌گو پخش می‌شود. طلبه‌ای که ساکن «دهدشت»، در استان کهگیلویه و بویراحمد است. اندیشه او فراتر از ایفای نقش در قامت یک طلبه است. او می‌خواهد مناطقی را که از فقر مالی و فرهنگی رنج می‌برند

دگرگون کند و برای این دگرگونی، زنده نگه داشتن دنیای عمیق قصه‌ها در ذهن و جان کودکان و ایجاد رفاقت بین آن‌ها و کتاب را چاره کار می‌بیند. این همان اندیشه‌ای است که جشنواره کتاب رشد هم سال‌هاست ترویج آن را که در دستور کار خود قرار داده است. مستند دغدغه‌مندی او را به روشنی به تصویر می‌کشد. دیدن تصویرهایی از او در حالی که بچه‌های روستایی برای کتاب خواندن دورش حلقه می‌زنند، مدعوین را تحت تأثیر قرار می‌دهد. حضار پس از تمام شدن مستند و زمانی که مجری برنامه اعلام می‌کند که اسماعیل آذری‌نژاد، همان طلبه قصه‌گو در میان حاضران است، به شایستگی او را تشویق می‌کنند تا مورد قدردانی مسئولان جشنواره قرار گیرد. فیلم کوتاهی هم از دغدغه‌مندی شهیدی پخش می‌شود که او را «شهید کتاب» می‌نامند. او همان شهید محسن حججی است که فیلم بخشی از اقدامات تأثیرگذار او را برای احداث کتابخانه‌ای کوچک در محل خدمتش به تصویر می‌کشد.

کتاب‌های برگزیده

بخش پایانی این آیین به معرفی برگزیدگان در حوزه‌های مؤلفان و ناشران اختصاص دارد. مجری مراسم، برگزیدگان را به این شرح معرفی می‌کند:

• در گروه داوری آداب و مهارت‌های زندگی، کتاب «از همین که هستیم، خوش‌حالم»، ترجمه منصوره شریفی و حمید نمازی‌ها، از «انتشارات آوای هانا» و مجموعه کتاب «چی مثل چیه؟»، ترجمه افسانه شعبان‌نژاد، از «انتشارات لویه‌تو» مورد تقدیر قرار گرفتند و جایزه دوم جشنواره را از آن خود کردند.

کتاب «بر همه کار تواناست» از مجموعه «خدای ما چه جوریه؟» تألیف سید محمد مهاجرانی از «انتشارات قدیانی»، با کسب عنوان برگزیده، جایزه نخست و تندیس پانزدهمین جشنواره کتاب رشد را برای مؤلف خود به ارمغان آورد.

• در گروه داوری تفکر و پژوهش، تندیس جشنواره و عنوان برگزیده این گروه به کتاب پله‌های نخستین از مجموعه «گام به گام تا اندیشه» رسید. نویسنده آن محبوبه اسپیدکار و ناشر آن «انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان» است.

• اما گروه داوری داستان دوره ابتدایی که بنابر اعلام مسئولان، پرکارترین گروه داوری این جشنواره بود، کتاب «تمساح‌های رودخانه‌ی تامبونان»، ترجمه حسین شیخ‌رضایی از «انتشارات مؤسسه فرهنگی فاطمی» را به عنوان اثر تقدیری و کتاب «اسکلت بخشنده» نوشته محمدرضا شمس از «انتشارات هوپا» را به عنوان اثر برگزیده معرفی کرد.

• در گروه داوری داستان دوره متوسطه کتاب، «لَمَ یَزَع» نوشته محمدرضا بایرامی از «انتشارات کتاب نیستان» نیز توانست تندیس پانزدهمین جشنواره کتاب رشد را به دست آورد.

• در گروه داوری رایانه، کتاب «طراحی شبکه»، ترجمه زهرا جاوید از «انتشارات آوند دانش»، موفق شد عنوان کتاب تقدیری این گروه را به خود اختصاص دهد.

• در گروه داوری روان‌شناسی، داوران دواثر را برای دریافت عنوان تقدیری جشنواره پانزدهم معرفی کردند: کتاب «۱۰۱ داستان شفاف‌بخش برای کودکان و نوجوانان: کاربرد استعاره در درمان» ترجمه علی محمد نظری و همکارانش و کتاب

• در گروه داوری آموزش و پرورش کودکان استثنایی دو اثر ترجمه‌ای به عنوان آثار تقدیری معرفی شدند. «کتاب راهنمای معلمان در مورد اختلال نقص توجه - بیش‌فعالی»، ترجمه شاهرخ امیری، از «انتشارات فروزش» و کتاب «گفتار در کودکان کم‌شنوا: نظریه و عمل»، ترجمه سایه طاهباز، از «انتشارات گيسا» لوح سپاس و جایزه دوم جشنواره را دریافت داشتند.

• در گروه داوری اقتصاد، حسابداری و بازرگانی، کتاب «سواد مالی برای نوجوانان: راهنمای آموزش سواد مالی برای اولیا»، تألیف محرم آقازاده از «انتشارات مرآت»، به عنوان اثر برگزیده انتخاب شد و تندیس جشنواره را به دست آورد.

• در گروه داوری پیش‌دبستان، کتاب‌های آموزشی، «کتاب کلید یادگیری: آموزش کودکان سه تا هفت سال با رویکرد ویگوتسکی»، ترجمه افسانه اشرفی از «مؤسسه فرهنگی - هنری - پژوهشی تاریخ ادبیات کودکان» به عنوان اثر تقدیری جایزه دوم جشنواره را به خود اختصاص داد.

اما در همین گروه، کتاب‌های قصه و شعر، سه اثر شایسته تقدیر و اعطای جایزه دوم جشنواره شناخته شدند.

• «اولین زمستان کاب»، ترجمه راحله فاضلی، از «انتشارات شهر قلم»، کتاب «کلاغ سیاه به سفر می‌رود!»، نوشته بابک صابری، از انتشارات «مؤسسه فرهنگی فاطمی» و کتاب «کلید کلید، دسته کلید»، سروده اکرم کشایی، از «انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان» سه کتابی بودند که جایزه این بخش را از آن خود کردند.

• در گروه داوری تعلیم و تربیت دینی، کتاب «مهندسی فرایند دعا»، تألیف سجاد شبانی قهرودی از «انتشارات آرنا» عنوان اثر تقدیری جشنواره را کسب کرد. در همین گروه،

«کمال‌گرایی: آگاهی، ارزیابی، درمان»، تألیف زهرا سادات حاجی سید تقی نقوی و مهر انگیز پیوسته‌گر، هر دواز «انتشارات آوای نور» موفق شدند از دیگر کتاب‌ها پیشی گیرند.

در گروه داوری ریاضی، از بین کتاب‌های رسیده به این گروه، کتاب «مامان باباها ریاضی اول دبستان» تألیف خسرو داودی از «انتشارات خیلی سبز» را شایسته تقدیر تشخیص داد و جایزه دوم جشنواره را به آن اهدا کرد.

• گروه داوری زبان و ادبیات فارسی نیز کتاب «آموزش داستان‌نویسی (سطح یک و دو)» ترجمه محسن سلیمانی از «شرکت انتشارات ویژه نشر»، به دریافت عنوان تقدیری جشنواره بسنده کرد.

• در گروه داوری زبان‌های خارجی، کتاب «Prospect plus 1,2,3»، موفق شد با پشت سر گذاشتن رقبای خود در گروه، تندیس جشنواره را برای گروه مؤلفان خود، یعنی مجید عسکری از غندی و همکارانش به ارمغان ببرد.

• داوران گروه سلامت و تربیت بدنی، از بین کتاب‌های رسیده، کتاب «راهنمای کاربردی کوه‌پیمایی و طبیعت‌گردی» ترجمه سامان شاهین‌پور و احمد نظری از «انتشارات مهرسا» را شایسته دریافت عنوان تقدیری دانستند.

• اما در گروه داوری شعر و نشر ادبی، داوران هیچ کتابی را شایسته‌تر از «بوق سگ» سروده بیوک ملکی از «انتشارات پیدایش» نیافتند تا عنوان اثر برگزیده و تندیس جشنواره را به آن اعطا کنند.

• در گروه داوری علوم تجربی، کتاب «آسمان شگفت‌انگیز» فرهنگ‌نامه دانش آموزی نجوم و فضا، تألیف مهدی ناصری، و «ماهی‌ها» از مجموعه دانستنی‌های جانوران ایران و جهان تألیف محمد کرام‌الدینی، هر دو از «انتشارات طلایی»، عنوان

اثر تقدیری جشنواره را تصاحب کردند.

• در گروه داوری علوم تربیتی، کتاب «اصول و مبانی دیالوگ، روش شناخت و آموزش»، تألیف محمدرضا نیستانی از «انتشارات یار مانا»، با کسب عنوان اثر تقدیری جایزه دوم گروه را به خود اختصاص داد و کتاب «درس‌پژوهی، ایده‌ای جهانی برای بهسازی آموزش و غنی‌سازی یادگیری»، تألیف محمدرضا سرکارآرانی، از «انتشارات مرآت» به دریافت جایزه نخست گروه و تندیس جشنواره نائل شد.

• اما کتابی که در گروه داوری فرهنگ و هنر از همگنان پیشی گرفت و موفق به کسب عنوان اثر تقدیری گروه شد، کتابی نبود جز «دایناسورهای مقوایی بسازیم»، ترجمه علی‌رضا باقری جبلی از «انتشارات طلایی».

• در گروه داوری قرآن نیز دو کتاب با کسب بالاترین امتیاز در گروه، عنوان اثر تقدیری گروه مزبور را از آن خود کردند. «دایرةالمعارف پیامبران»، تألیف افسانه موسوی گرمارودی و «مهربان‌ترین پیامبر»، تألیف غلامرضا حیدری ابهری، هر دواز «انتشارات محراب قلم» بالاتر از دیگر کتاب‌های گروه قرار گرفتند.

• در گروه داوری کشاورزی، کتاب «حشره‌شناسی و مدیریت تلفیقی آفات»، تألیف سهیلا تکاور، حسین اکبرلو و اسدالله آقامیرکریمی از «انتشارات دانشگاه فنی و حرفه‌ای» و کتاب «راهنمای نگهداری گیاهان آپارتمانی» ترجمه محمدرضا داهی از «شرکت انتشارات فنی ایران»، دو کتابی بودند که گوی توفیق را از همگنان ربودند و به عنوان آثار تقدیری این گروه معرفی شدند.

• در گروه داوری مدیریت خانواده و بهداشت و کودکان، از بین یک صد عنوان کتاب مناسب، کتاب‌های «روان‌شناسی و آموزش مهارت‌های زناشویی و بلوغ افراد

شیمی، هیچ اثری برای کسب عنوان برگزیده یا تقدیری معرفی نشد.

ناشران برگزیده

«انتشارات یار مانا» از شهر اصفهان با داشتن چهار اثر نامزد دریافت جایزه و یک اثر تقدیری، برترین ناشر شهرستانی این دوره معرفی شد.

اما در بین ناشران تهرانی، «مؤسسه فرهنگی فاطمی» با داشتن ۹ اثر نامزد دریافت جایزه و موفقیت چهار اثر در کسب عنوان تقدیری جشنواره و «مؤسسه فرهنگی مدرسه برهان» با داشتن ۱۰ اثر نامزد و یک عنوان اثر برگزیده به عنوان برترین ناشران تهرانی انتخاب شدند.

مجموع امتیاز به دست آمده از تعداد نامزدها، آثار تقدیری و آثار برگزیده، در تعیین ناشران برتر نقش داشته است.

رونمایی از تازه‌ترین راهنماهای تولید کتاب‌های آموزشی در حوزه‌های علوم تجربی، تفکر و حکمت، مطالعات اجتماعی، زبان عربی و فیزیک هم بخشی دیگر از مراسم بود. این راهنماها که بر اساس برنامه درسی ملی و سند تحول باز تولید شده‌اند، شامل چارچوب‌هایی هستند که پدیدآورندگان و ناشران باید در تولید کتاب‌های آموزشی خود رعایت کنند تا کتاب آن‌ها مناسب و استاندارد باشد.

با امید به آموزش چگونه اندیشیدن به همه کودکان و نوجوانان، در اختتامیه پانزدهمین جشنواره کتاب‌های آموزشی - تربیتی رشد، دوره بعدی آن را به انتظار می‌نشینیم.

نابینا، تألیف مریم اصغری از «انتشارات آوای نور» و «کتاب جامع سلامت خانواده»، ترجمه مرجان قائمی و سیدعلیرضا طلائی زواره از «انتشارات تیمورزاده»، به عنوان آثار برتر گروه موفق به کسب عنوان تقدیری جشنواره شدند.

• در گروه داوری مطالعات اجتماعی و سواد رسانه‌ای، کتاب «ایران‌شناسی» تألیف رضامراد صحرایی و همکارانش از «انتشارات مؤسسه فرهنگی فاطمی» توانست عنوان تقدیری این گروه و جایزه دوم جشنواره را به نام خود کند.

• در گروه داوری مکانیک، کتاب «جداول و استانداردهای صنایع چوب»، ترجمه مراد سلیمی از «انتشارات دانش‌بنیاد» و کتاب «دکوراسیون چوبی از طراحی تا اجرا»، تألیف امیر نظری و رامک فرح‌آبادی از «انتشارات فدک - ایساتیس» شایسته کسب عنوان تقدیری شناخته شدند.

• با انتخاب کتاب «تابردمیدن گل‌ها»، تألیف محمدرضا فیاض از «انتشارات سوره مهر»، به عنوان اثر برگزیده در گروه موسیقی، تندیس جشنواره در دستان صاحب این اثر قرار گرفت.

• اما داوران گروه نمایش، فیلم و سینما فقط کتاب «نمایشنامه‌نویسی عروسکی»، تألیف سیمین امیریان، از «انتشارات سوره مهر» را شایسته تقدیر دانستند.

• در گروه داوری هنرهای تجسمی و مباحث عمومی هنر، کتاب «طراحی گرافیک محیطی»، تألیف مصطفی اسداللهی از «مؤسسه فرهنگی فاطمی»، عنوان تقدیری و کتاب «کودک و تصویر ۱»، تألیف جمال‌الدین اکرمی از «مؤسسه فرهنگی مدرسه برهان» عنوان اثر برگزیده را از آن خود کردند. به این ترتیب، جمال‌الدین اکرمی، آخرین و دهمین تندیس آثار برگزیده را به خانه برد.

• در سه گروه داوری بازی و سرگرمی، چند موضوعی و